

Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain ja ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 20 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain ja ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 20 §:n muuttamisesta (HE 9/2020 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Erja Werdi, ympäristöministeriö
- tutkija Turo Hjerppe, Suomen ympäristökeskus
- erityisasiantuntija Tapani Veistola, Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettua lakia ja ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia. Esityksen mukaan vesienhoitosuunnitelmassa voitaisiin pidentää ympäristötavoitteiden saavuttamisen määräaika, jos parantaminen on luonnonolosuhteiden vuoksi ylivoimaista. Lakiin lisättäisiin säännökset vesien- ja merenhoidon tehtäviä hoitavan viranomaisen ympäristötiedon keräämiseen liittyvistä oikeuksista ja tähän liittyvästä menettelystä sekä tehtävän ulkoistamiseen liittyvistä seikoista. Merenhoidon suunnittelun asiakirjojen tiedoksi antamista ja kuulemista koskeva sääntely muutettaisiin hallintolain muutoksen vuoksi. Lisäksi lakiin lisättäisiin valtuutus valtioneuvostolle antaa tarkempia säännöksiä yhteistyöstä vesienhoitosuunnitelman valmistelussa. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain pykälään tehtäisiin tekninen korjaus.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2020.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2020 vp

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Hallituksen esityksen tarkoituksena on tehdä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettuun lakiin eräitä teknisiä muutoksia, joilla täsmennetään sääntelyä suhteessa perustuslain 80 §:n vaatimukseen ja lisätään lakiin siitä puuttuvat säännökset ympäristötiedon keräämiseen liittyvistä toimivaltuuksista ja menettelytavoista. Lisäksi ehdotetaan muutoksia, joilla yhdenmukaistetaan sääntelyä hallintolakiin tehtyjen viimeaikaisten muutosten ja vesipuidedirektiivin kanssa.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Ympäristövaliokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muutettuna seuraavin huomautuksin.

Valiokunta toteaa, että vesienhoidon tavoitteena koko EU:ssa on saavuttaa pinta- ja pohjavesien vähintään hyvä tila. Vesienhoitosuunnitelmissa ja toimenpideohjelmissa esitetään tietoa vesien tilasta ja niihin vaikuttavista tekijöistä sekä tarvittavista toimista, joilla vesien hyvä tila aiotaan saavuttaa ja ylläpitää. Näiden tehtävien hoitaminen edellyttää systemaattista ympäristötiedon keräämistä. Tätä on tehty suunnitelmallisesti jo pitkään, mutta ilman täsmällistä sääntelyä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetussa laissa. Hallituksen esityksessä ehdotetaan lakiin lisättäväksi säännökset muun muassa ympäristötiedon keräämisen toimivaltuuksista, alueen omistajan ja haltijan asemaa turvaavista menettelyistä sekä tehtävästä sopimisesta muun kuin viranomaisen kanssa.

Valiokunta pitää sääntelyä tarpeellisena ja katsoo, että se selkeyttää nykyistä oikeustilaa. Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 28 a §:n 1 momentin mukaan viranomaisella ja tämän määräämällä virkamiehellä sekä virkamiestä avustavalla henkilöllä on oikeus ympäristötiedon keräämistä varten kulkea toisen maa- ja vesialueella ja tehdä siellä tarkistuksia ja tutkimuksia, sijoittaa mittaus- ja havaintolaitteita, suorittaa mittauksia ja ottaa näytteitä sekä tallentaa ääntä ja kuvaa. Pykälän 3 momentin mukaan tehtävää hoitavan on tarvittaessa ilmoitettava ympäristötiedon keräämisestä etukäteen alueen omistajalle tai haltijalle ja, jos toimenpide kohdistuu piha-alueelle tai muuhun erityiseen käyttöön otetulle alueelle, tehtävän suorittamisesta on sovittava alueen omistajan tai haltijan kanssa.

Hallituksen esityksen perusteluissa ei avata tilanteita, joissa tehtävästä olisi etukäteen ilmoitettava maanomistajalle. Valiokunta korostaa saamansa selvityksen perusteella, että suurin osa ympäristötiedon keräämisestä on pienimuotoista toimintaa, josta ei aiheudu haittaa ja joka kohdistuu pääosin alueille, joilla liikkuminen on jokamiehen oikeuden tai vesilain yleiskäyttöoikeuden perusteella vapaata. Siten tilanteet, joissa on ilmoitettava alueen omistajalle tai haltijalle tai sovittava ympäristötiedon keräämisestä, ovat harvinaisia. Valiokunta katsoo, että laissa tarkoitettun ilmoittamisvelvollisuuden piiriin kuuluvia toiminnan muotoja olisivat esimerkiksi pysyvän mittalaitteiston asentaminen tai veneenlaskupaikan tai laiturin käyttäminen piha-alueen ulkopuolella. Liikkumiseen maastossa moottoriajoneuvolla sovelletaan kuitenkin maastoliikennelain (1710/1995) 4 §:ää.

Valiokunta korostaa, että ilmoittaminen toiminnasta tarvittaessa edistää ympäristötiedon keruun onnistumista ja hyvien suhteiden ylläpitoa paikallisiin asukkaisiin ja maanomistajiin ja siten avoimuutta ja tiedonsaantia. Ilmoittamisen tapa voi vaihdella toiminnan laajuudesta ja laadusta

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2020 vp

riippuen, ja se voidaan tehdä esimerkiksi hallintolain mukaisena yleistiedoksiintona alueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä.

Valiokunta toteaa, että suoritettavat toimenpiteet voivat mittavimmillaan olla esimerkiksi kairauksia tai maatulokuluotauksia. Kairauksesta aiheutuvat haitat ovat pieniä, maaperään jää pieni reikä ja, jos asennetaan havaintoputki, maastoon voi jäädä näkyville noin metrin korkuinen metallinen suojauputki. Lisäksi kairakoneesta voi jäädä vähäisiä jälkiä maastoon. Maatulokuluotauksesta ei jää jälkiä maastoon, mutta tutkaa vedetään yleensä joko autolla tai mönkijällä. Tiedon kerääminen tulee tehdä välttämättä tarpeettoman vahingon ja haitan aiheuttamista ja vähäistä suurempi vahinko tai haitta on korvattava (28 a §:n 2 momentti).

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

14 §. Yhteistyö vesienhoitosuunnitelman valmistelussa. Valiokunta ehdottaa 14 §:ään ehdotettavan uuden 4 momentin asetuksenantovaltuuden teknistä tarkistamista. Koska yhteistyöryhmän ja ohjausryhmän toimikausista ei säädetä laissa mitään, asetuksenantovaltuudella annetaan tähän mahdollisuus ja lisäksi valtuus antaa tarkempia säännöksiä niiden tehtävistä sekä yhteistyöryhmän kokoonpanosta ja toiminnan järjestämisestä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ympäristövaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 9/2020 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 9/2020 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2020 vp

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 25 §:n 3 momentti ja 26 j §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 26 j §:n 1 momentti laissa 262/2011, sekä

lisätään 14 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1593/2009, uusi 4 momentti sekä lakiin uusi 28 a ja 28 b § seuraavasti:

14 §

Yhteistyö vesienhoitosuunnitelman valmistelussa

Valtioneuvoston asetuksella annetaan **tarkemmat** säännökset yhteistyöryhmän ja ohjausryhmän toimikausista ja **tarkemmat säännökset näiden** tehtävistä sekä yhteistyöryhmän kokoonpanosta ja toiminnan järjestämisestä.

25 §

Tavoitteiden saavuttaminen vaiheittain

Määräaika voidaan pidentää yhteensä enintään kahdella vesienhoitosuunnitelmakaudella. Määräaika voidaan edelleen pidentää, jos luonnonolot eivät mahdollista vesimuodostuman tilan paranemista ajoissa.

26 j §

Osallistuminen ja tiedottaminen

Ympäristöministeriön on yhteistyössä elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen kanssa annettava merenhoitosuunnitelman valmisteluasiakirjat tiedoksi julkisella kuulutuksella. Julkisesta kuulutuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003). Tieto kuulutuksesta on julkaistava kunnissa.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2020 vp

Kunnan ilmoituksista säädetään kuntalain (410/2015) 108 §:ssä. Ympäristöministeriön on yhteistyössä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa:

1) varattava kaikille mahdollisuus osallistua merenhoitosuunnitelman valmisteluun, tutustua merenhoitosuunnitelman valmisteluasiakirjoihin ja niiden tausta-asiakirjoihin sekä esittää niistä mielipiteensä kirjallisesti tai sähköisesti vähintään 30 vuorokauden ajan kuulutuksen julkaisemisajankohdasta lukien;

2) pyydettyä tarvittavat lausunnot; ja

3) järjestettävä tarpeen mukaan tiedotustilaisuuksia, joissa varataan tilaisuus mielipiteiden esittämiseen.

Tässä pykälässä tarkoitettujen valmisteluasiakirjojen ja tausta-asiakirjojen julkisuudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa.

28 a §

Ympäristötiedon kerääminen

Vesienhoidon ja merenhoidon tehtäviä hoitavalla viranomaisella ja tämän määräämällä virkamiehellä sekä virkamiestä avustavalla henkilöllä on oikeus tässä laissa tarkoitetun ympäristötiedon keräämistä varten kulkea toisen maa- ja vesialueella ja tehdä siellä tarkistuksia ja tutkimuksia, sijoittaa mittaus- ja havaintolaitteita, suorittaa mittauksia ja ottaa näytteitä sekä tallentaa ääntä ja kuvaa. Ympäristötiedon kerääminen ei saa kohdistua pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyihin tiloihin.

Ympäristötiedon kerääminen tulee tehdä välttämättä tarpeettoman vahingon ja haitan aiheuttamista. Alueen omistajalle ja haltijalle aiheutunut vähäistä suurempi vahinko tai haitta on korvattava. Jos korvauksesta ei sovita, sen määräämiseen sovelletaan, mitä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977) säädetään.

Tehtävää hoitavan on tarvittaessa ilmoitettava ympäristötiedon keräämisestä etukäteen alueen omistajalle tai haltijalle. Tehtävää hoitava voi sopia alueen omistajan tai haltijan kanssa tehtävän suorittamisen aikataulusta, järjestelyistä ja tehtävään liittyvistä muista käytännön seikoista. Jos 1 momentissa tarkoitettu toimenpide kohdistuu piha-alueelle tai muuhun erityiseen käyttöönotetulle alueelle, tehtävän suorittamisesta on sovittava alueen omistajan tai haltijan kanssa.

28 b §

Sopimus ympäristötiedon keräämisessä

Vesienhoidon ja merenhoidon tehtäviä hoitava viranomainen voi tehdä sopimuksen 28 a §:ssä tarkoitettujen tutkimus-, mittaus- ja havaintotehtävien järjestämisestä sellaisen yksityisen toimijan kanssa, joilla on riittävä asiantuntemus ja muut edellytykset tehtävän hoitamiseksi.

Tehtävää hoitavaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) 20 §:n 1 momentti seuraavasti:

20 §

Arviointiselostuksesta kuuleminen

Yhteysviranomaisen on tiedotettava ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta noudattamalla, mitä 17 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään. Kuulutuksen sisällöstä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2020 vp

Helsingissä 12.3.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Hannu Hoskonen kesk

varapuheenjohtaja Tiina Elo vihr

jäsen Inka Hopsu vihr

jäsen Petri Huru ps

jäsen Mai Kivelä vas

jäsen Johan Kvarnström sd

jäsen Niina Malm sd

jäsen Sari Multala kok

jäsen Mikko Ollikainen r

jäsen Mauri Peltokangas ps

jäsen Katja Taimela sd

jäsen Ari Torniainen kesk

varajäsen Jouni Kotiaho ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos